

Kalbinės raiškos priemonės. 7 — 8 klasė

Metodinė priemonė yra skirta mokyti 7 — 8 klasės mokinius atpažinti kalbinės raiškos priemones (metaforą, ironiją, inversiją, pakartojimą, aliteraciją, asonansą), paaiškinti jų paskirtį tekste bei patiems jas vartoti. Metodinė priemonė sudaryta iš trijų dalių. I dalyje kiekvienai kalbinės raiškos priemonei skiriama du užduočių blokai. Pirmuoju siekiama, kad mokiniai atpažintų nurodytą priemonę, sugebėtų aptarti jos paskirtį tekste. Antrasis skirtas plėtoti kūrybines galias, mokiniai skatinami rašyti, naudojantis kalbinės raiškos priemonių teikiama galimybėmis. Užduotys išdėstytos sunkėjančia tvarka: pirmoji užduotis skirta mokiniams, kurių žinios ir supratimas atitinka patenkinamą lygį, antroji orientuota į pasiekusius pagrindinį lygį, trečioji — į aukštesnįjį. II dalyje pateikiami kai kurių užduočių galimi atsakymai, tad šią metodinę priemonę galima naudoti ir savitškai, ir mokyti savarankiškai. III dalyje pateikiamos užduotys, skirtos apibendrinti, įvertinti mokinių žinias ir supratimą apie visas 7 — 8 klasėje aptartas kalbinės raiškos priemones bei užduotys, padedančios mokyti aptarti stilių. Ši užduočių bloką galima naudoti ne tik kontrolinio darbo metu. Jis taip pat jis galimas naudoti ir savitškai. Metodinės priemonės pabaigoje pateikiamas literatūros sąrašas. Atkreiptinas dėmesys, kad kalbinės raiškos priemonių pavyzdžiai yra ne tik iš grožinės literatūros, bet ir iš publicistikos, dokumentinės literatūros, reklamos, internetinių diskusijų forumų.

METAFORA

I. Užduotys, skirtos mokyti atpažinti metaforą bei paaiškinti jų paskirtį tekste.

1. Lentelės „Paaiškinimo“ skiltyje nurodykite bendrą objekto A ir objekto B savybę, leidusią sukurti metaforą. Metafora apibūdinamo daikto savybė, sudaranti žodžio reikšmės metaforizacijos pagrindą, gali būti įvairi: forma, spalva, veiksmas, šiaip išpūdis...

Metafora. Objektas A	Metaforos reikšmė. Objektas B	Paaiškinimas
1. Žemės ūkio naudininkas, požeminis makaronas, kurmio vakarienė	Sliekas	
2. Dangaus karalienė	Saulė	
3. Dangaus balti žirgai	Debesys	
4. Puokštė rožių be spalvos	Dūmai	
5. Žemės žalias sąsiuvinis	Pieva	
6. Automobilio senas bičiulis	Vieškelis, kelias	
7. Debesis	Dangaus samanos	
8. Didis karo vyras	Uodas	
9. Arimų riekės	vagos	
10. Varnėnų folkloras	čirškesys	

2. Parašykite metaforų reikšmę, nurodykite metaforizacijos pagrindą, t. y. savybę, bendrą abiem lyginamiems objektams.

Metafora. Objektas A	Reikšmė. Objektas B	Metaforizacijos pagrindas
1. Upių sargybiniai		
2. Mėnulio lietus		
3. Kuoduotos kiemo pankės		
4. Dangaus avinėlis		
5. Saulės sūnūs		
6. Švino paukštelis		
7. Daugaus dukrelės, pirmi pavasario sukilėliai		
8. Patvorių kaimynai		

9. Vandenių šlapias vaikas		
10. Ledinės gėlės		

3. Raskite pateiktose reklamose metaforas ir paaiškinkite, kaip jomis kuriama prasmė, siekiama tam tikro įspūdžio, poveikio skaitytojui. **A.** „Dolitos“ horoskopas. Laikas itin palankus ketinantiems įsigyti naujus batus! Šiomet užgimę batai bus kokybiški, stilingi ir tvirti. Saulės dėmės kalba apie artėjančią audrą, tačiau jei batai bus geri, lengvai peršoksime nemalonumų balas. Vandens ženklams šis metas bus ypač sėkmingas ir smagus. **B.** Mergaitė. Kaip ir visuomet — nusiūsiu jiems „Toffifee“. Tai skrudinti lazdyno riešutai karamelės kepurėlėje, pripildytoje saldžios riešutų masės su gardaus juodojo šokolado viršūnėle. **C.** Kai tyras klasikinis violončelių skambesys ir nesutramdoma roko dvasia susiliejo, tūkstančio ežerų šalyje gimė „Apocalyptica“ — vienintelė tokia visame pasaulyje „Metallica“ reinkarnacija. Balandžio dvidešimtąją Vilniaus koncertų ir sporto rūmuose tikra savito meno audra — tai muzika visoms kartoms. **D.** Šokoladinė snaigė ištirpo delne. Taip tik tebūna sapne. Jeigu sninga bananais, žinokit, vaikai, tai „Tirpuko“ ledai. **E.** Jūros brangakmenis. (žuvų taukai „Moler’s). **F.** Senas namas — antra jaunystė! (Sadolin). **G.** Laikas — pinigai. EKO prekybos sistema jums sako: taupyk laiką ir pinigus! **H.** „Rennie“ — jūsų skrandžio gaisrininkas! **I.** „Ibrahim“ parduotuvėje — tikras užuolaidų rojus! **J.** Antrasis kvėpavimas jūsų automobiliui! (benzinas „Futura“).

II. Kūrybinės užduotys. 1. Sukurkite su pateiktais lentelėje žodžiais palyginimus, po to palyginimą paverskite metafora (prisiminkite: metafora — paslėptas palyginimas).

Žodis	Palyginimas	Metafora
Uodas		
Debesis		
Vagos		
Paukščių čirškesys		
Rašymas		
Patrankos dundėjo		
Mokytoja		
Topolių kamienai		
Mirtis		
Laimė		

2. J. Erlicko eilėraščiuose daugtaškių vietoje įrašykite metaforas. **A.** Atkeliavęs iš toli, iš Kinijos, // Rašo mano namuose kas rytą — // Skrenda raidės iš// Ir kaip kregždės nutupia ant linijų. **B.** Su krepšiu žmogaus kasdien ji laukia. Dairos gatvėn ji kas rytą... Štai lapas Kaštono, lengvai atitrūkęs, įjos krinta. **C.** (...) labai pasiutęs. Jis — visų padaužų įskaitos narys, jį lydi ledi Winter iš Kronštato ir šiaurės // Vėjas — chuliganų vadas. Jis mėnesis, ... vardu.

3. Pabandykite pratęsti J. Erlicko eilėraščius. **A.** „Lietus. Kas jis toks yra?“. Vis skirtingame posmelyje nurodykite į ką Jums panašus lietus.

Lietus — į ką jis panašus, mėginkim

Atspėt. Galbūt jis panašus...

B. Šią naktį mirė žodis Snarglius,
 Įžaidimų armijos eilinis
 Ankstų rytą, pasikinkę arklius,
 Vežė jį bičiuliai į Žodyną.
 Vežė Vėpla, Pienburnis ir Chamas...

I. Užduotys, skirtos mokytį atpažinti ironiją bei paaiškinti jų paskirtį tekste.

1. Paaiškinkite ironiškų patarlių ir priežodžių prasmę. **A.** Džiaugiasi lyg karvė negyvu veršiu. **B.** Linksma kaip šuo sūpuoklėse. **C.** Koks tu malačius, kaip vilko kalačius. **D.** Koks geras — kaip supuvęs keris. **E.** Sudavė kaip kiškis kumelei. **F.** Baisiai stiprus — tarp pirštų kaip kiaušis išskido. **G.** Sušilo kaip varlę gainiodamas. **H.** Baltas it bato aulas. **I.** Dainuoja kaip varna eglės viršūnėje. **J.** Ščyra merga visuomet su vaiku.

2. Nurodykite, kas ironizuojama (pašiepiama) pateiktuose tekstuose. **A.** Informacija telefonu. Savo atsakymus paverčiame naujais jūsų klausimais. **B.** Muilas sausina odą. Todėl prausdamiesi naudokite ir vandenį. **C.** Plaukite plaukus su šampūnu „Panten Pro Vy“ ir greitai jūsų plikė blizgės nuo pakaušio iki pat ausų galiukų. **D.** Naujasis „Head and shoulders 3 in 1“. Dabar ne tik šampūnas ir kondicionierius, bet ir majonezas! **E.** Lietuviškas ūkiškas muilas vien savo išvaizda užmuša visas bakterijas ir virusus. **F.** Vieną koją nuskuskime skustuviu, kitą — skutimosi mašinėle, trečią depiliuokime vašku, ketvirtą išpešiokime su pincetu. Po trijų dienų atlikime paprastą testą. Lengva suprasti, kad tris dienas nemelžta karvė plikomis kojomis duoda daugiau pieno. **G.** Ei, iš kur sklinda ši šviesa? Tai spindi iškritę akinančiai balti bebro dantys. Pagalys vis tik yra stipresnis už pastą... **H.** Dabar yra naujas, pigesnis būdas skambinti į užsienį. Skambinkite iš darbo arba paslapčia prislinkite prie kaimynų telefono. **I.** Anksčiau mano plaukai buvo sausi ir negyvi, o išplovus galvą naujuoju šampūnu, jie dabar visada šlapi ir juda. **J.** „Pampers“ — vienintelės sauskelnės, kurias rekomenduoja Lietuvos slaugos specialistų organizacija. O Lietuvos slaugos specialistų organizacija yra vienintelė, kuri buvo sukurta specialiai sauskelnių „Pampers“ rekomendavimui.

3. Raskite ironijas ir nurodykite, kokios žmogaus savybės jomis ironizuojamos. **A.** Bandytas buvo atliktas dalyvaujant notarui. Įprastas valiklis išbėga kaip vanduo, o naujasis „Superdomestos“ yra toks tirštas, kad visai nebėga iš butelio! Todėl vieno butelio jums užteks visam tūkstantmečiui. O jei pataikysi, tai su „Superdomestos“ buteliu gali užmušti visus žinomus mikrobus! **B.** Pirmas peiliukas skuta švariai, antras — dar švariau, ..., o dvidešimt ketvirtasis — iki blizgesio nupoliruoja jūsų žandikaulį. **C.** „Sveikas, ponas bebre! Ką reikia daryti, kad dantys būtų tokie, kaip tavo?“ „Valykite dantis pasta „Colgate“ ir jie bus tokie pat, kaip mano.“ „Tokie pat tvirti?“ „Ne, jie kaip ir pas mane, liks tik du!“ **D.** Ji visai ne blondinė. Ir jos akys ne žydros, ji su stiklais. Jos krūtinė netikra — ji iš faneros. Jos kojos trumpos ir per pusantro metro viena nuo kitos. Ji tokia stora, kad netilps į drabužius, kuriuos turi. Tiesa yra tik tai, kad ji — spinta. Ir tai visai ne reklama. **E.** Mes nenaudojame dantų pastos. Kam valytis dantis su pasta, jei yra Cif, kuris be vargo pašalina visas kalkių nuosėdas? Ir jūsų dantys atrodo kaip nauji. **F.** Purvinos bakterijos dirgina odą, skleidžia blogą kvapą ir sukelia niežulį. Su muilu „Protex“ galite nuprausti 99% savo bakterijų ir jos bus ramios, maloniai kvėpės ir švelniai masažuos jūsų odą. **G.** Tikriausiai žinote, kad oda apie akis yra ypatingai jautri. „Ponds“ institutas rado išeitį. Mes galime persodinti jūsų akis į ne tokią jautrią vietą. **H.** „Nizoral“, skirtingai nei kitos priemonės nuo pleiskanų, naikina plaukus — pleiskanų atsiradimo priežastį. **I.** Pasibaigus mokslo metams Vilaribos ir Vilabadžo gyventojai nutarė surengti puotą ir šventę. Kai puota baigėsi, Vilabadžo gyventojai čiupo ploviklį „Fairy“ ir puolė šveisti indus. Na, o Vilariboje tuo metu linksmybės tęsėsi, nes jie naudojo vienkartinius indus ir jiems nuspėjau į visus ploviklius. **J.** Naujosios sauskelnės taip gerai praleidžia orą, kad jūsų kūdikis bemat išmoks kvėpuoti per užpakaliuką!

II. Kūrybinės užduotys. 1. Parašykite Deivio albumo „Lietuva“ viršelio interpretaciją (iš ko šaiposi viršelio autorius?) 2. Sukurkite ironišką reklamą. 3. Pabandykite ironizuoti vieną ar kitą jūsų pažįstamo, artimo žmogaus savybę, visuomenės gyvenimo reiškinį.

INVERSIJA

I. Užduotys, skirtos mokytį atpažinti inversiją bei paaiškinti jų paskirtį tekste.

1. Lietuvių kalboje žodžių tvarka laisva, tačiau yra įprasta visuomet a) pažyminius vartoti prieš pažymimąjį žodį, b) tarinį po veiksnio, c) papildinys, aplinkybės po tarinio, d) tarinio vardinę dalį po tarinio jungties, t. y. asmenuojamo veiksmazodžio. Išnagrinėkite pateiktus sakinio dalimis ir

nurodykite, kuri žodžių tvarkos taisyklė pažeista. **A.** O juk buvo jaunas ir jisai, stiprus ir visų branginamas. (J. Biliūnas) **B.** Virsta pradalgėj žolė į gelsvą šieną, / O rugiai kalnely juoda duona virsta... (J. Erlickas) **C.** Mums reikia sustabdyti karą / Neapykantos ir griovimo karą. / Kur jo pradžia, atrodo, niekas nežino, / bet pirmiausia jis pasirodo / Atspindžiuose mūsų supratimo, / Kas yra gerai, o kas — blogai. (reklama) **D.** Jei turėčiau drobulę dangaus, siuvinėtą sidabro ir aukso šviesos spinduliais, blausiai mėlynų arba juodų nakties, dienos ir miglos audinių, pakločiau po kojomis tau. Bet aš esu vargšas, turiu tik svajas, tau kloju po kojomis jas. Ženk švelniai — nes mindai manas svajones. (W. B. Yeats) **E.** TADAS. Jau saulelė atkoptama budino svietą / Ir žiemos šaltos triūsikus nutraukdama juokės. (Biržų „Saulės“ gimnazijos XI klasės moksleivių darbas, rašytas jaunųjų dramaturgų konkursui „Žydintis kaktusas“) **F.** EDGARAS. Šaltis spaudžia, tvoros pyška, / Sušalau aš kaip sasiska. (Biržų „Saulės“ gimnazijos XI klasės moksleivių darbas, rašytas jaunųjų dramaturgų konkursui „Žydintis kaktusas“) **G.** Užmigo žemė. Tik dangaus / Negęsta akys sidabrinės, / Ir sparnas miego malonaus / Nemigdo tik jaunos krūtinės. (Maironis) Išryškinama centrinė eilutė. **H.** Nelinksma buvo, gūdu ir niauru Rambio pirkioje. (V. Krėvė) **I.** Kas tą vietelę aplankys, / Tai rankai ačiū pasakys, / Kuri suolelį tašė, kalė. / Čia taip malonu ir ramu! Pripildo paukščiai čiulbimu / Tą žalią bepastogio salę. (Maironis) **J.** Nuostabus jūs žmogus. (šnek.)

2. Inversija vartojama siekiant a) paryškinti vaizdus, b) pabrėžti mintis, nuotaikas, c) akcentuoti svarbiausius žodžius (paprastai jie atkeliami į sakinio pradžią), d) ekspresyvumo, e) palengvinti rimavimą. Išrašykite inversijas ir nurodykite, koku tikslu jos vartojamos. **A.** Atėjo ruduo, liūdnas, nelaimingas. (J. Biliūnas) **B.** Laiminga ir garsi buvo kistynų tauta (...). (A. Vienuolis) **C.** Nuostabus jūs žmogus. (šnek.) **D.** Visus gyvulėlius sunku apsaugoti, / bet kiekvienas moka po dangų skraidyti. / Skrenda žuvelis iš linksnumo žalias, / skrenda avelės ir karvytės žalos. / Kiekvienas paukštelis reikia tik girdėti, / kaip mažas žmogelis moka kalbėti. / O jūrų žuvelės susėdę ant dugno, / ir giesmelės gieda / susikūrę ugnį...“ (S. Geda) **E.** Liaudis sako: „Kiek vilką bešertum, jis vis tiek į mišką žiūri.“ Tai apie mane. Aš — tas aptingęs, nupenėtas vilkas, žilstelėjusiu kailiu, nuoširdžią špygą po nosimi mėgstantis labiau, nei malonų pokalbį iš mandagumo... (R. Stankevičius) **F.** Paaugęs Vėlinių ėmiau nemėgti — nemėgti to šurpoko priminimo, kad kada nors mirs mano seneliai, tėvai, dėdės ir tetos... (...) Visai kaip tais atvejais, kai ateidavau į kapines ne per Vėlines, o ašarotu veidu ir gėlių vainiku nešinas. (R. Stankevičius) **G.** Keista, bet šviesų mokyklos jausmą šiandien tesugeba nubudinti manyje tik rudagalviai kaštonai, it nuvytusios ir užgesusios žvaigždutės, byrantys ant šlapio asfalto. (R. Stankevičius) **H.** Laiko iš tiesų neturiu. (R. Stankevičius) **I.** ką pasakytum / apie liūdnumo paukštę / belapę / paleidau į ją akmenį / garsiai šūktelėjau / bet ji tebetupėjo / pačioje viršūnėje (Just. Marcinkevičius) **J.** mane žada / pastatyti miesto aikštėje / kaip stiebą vėliavai / gyrėsi kreivas juodalksnis. (Just. Marcinkevičius)

3. Perskaitykite pateiktas žodžio „inversija“ reikšmes ir nurodykite, kas joms visoms bendra.

Suraskite pasirinktuose šaltiniuose 10 inversijos pavyzdžių ir aptarkite jų vartojimo tikslą.

Inversija [lot. inversio — apvertimas, perstatymas], apgręžimas, apvertimas, atvirkštinė tvarka: 1. stilistinė figūra — įprastinės žodžių tvarkos pakeitimas sakinyje, pvz.: „Avelės tavo juodosios / Baltoji lankelė miega“. — S. Nėris; 2. chem. reakcija, per kurią pakinta optiškai aktyviųjų junginių poliarizacijos plokštumos sukimo kryptis; 3. biol. chromosomos struktūros pakitimas, atsiradęs dėl to, kad vienas kuris nors jos segmentų pasisuko 180°; 4. algebroje — netvarka — dviejų kėlinio (kėliniai — elementų grupės, kurios skiriasi tik elementų eile) elementų tarpusavio padėtis, nesutampanti su tų elementų normalia tvarka; 5. mat. abipus vienareikšmis plokštumos (erdvės) atvaizdis joje pačioje turimo apskritimo O(r) (sferos) atžvilgiu, kai kiekvieną plokštumos (erdvės) tašką P atitinka taškas P1, esantis ant spindulio OP, ir yra patenkinta sąlyga OP•OP = r²; 6. fiz. apgraža; erdvės Δ — įvykių erdvinių stačiakampių koordinatinių pakeitimas priešingo ženklo koordinatėmis; 7. med. iškrypimas, pvz., seksualinė Δ (homoseksualizmas); 8. pozityvinio fot. atvaizdo gavimas, aplenkiant negatyvinį; 9. unarinė log. operaciją, kurios rezultato reikšmė yra priešinga operando reikšmei; 10. polifoninėje muzikoje — vienas femos plėtojimo būdų; motyvas ar tema kartojami, keičiant intervalų kryptį.

II. Kūrybinė užduotis. 1. Prateškite pateiktą posmą. Be kalbos nėra tautos. / Be kalbos nėra minties. / Be kalbos nėra ... 2. Siekdami ekspresijos sukurkite inversinių pavadinimų pavyzdžių. Tai gali būti rašinio, straipsnio, paroduotuvės ar bet kokio jūsų pasirinkto objekto pavadinimas. 3. Sukurkite eilėrašį. Jei įmanoma, pavartokite inversiją.

PAKARTOJIMAS

I. Užduotys, skirtos mokytį atpažinti pakartojimą bei paaiškinti jų paskirtį tekste.

1. Pakartojimas gali būti leksinis ir garsinis (ritminis). Pagal išsidėstymą tekste skiriami trejopi pakartojimai. Anafora — mažesnių ar didesnių sintaksinių vienetų kartojimas eilučių pradžioje. Epifora — sintaksinių vienetų pakartojimas eilučių pabaigoje. Sandūra — eilutės galo žodžių pakartojimas kitos pradžioje. Nustatykite pakartojimo rūšį (anafora, epifora, sandūra) ir nurodykite, ar jis a) leksinis, b) garsinis (ritminis) ar c) vien mechaninis (galima paskaityti išleidus du paskutiniuosius jo narius). **A.** Daugelį kartų jau keitėsi rudenys,

Daugelį kartų jie skelbė laimėjimą. (V. Mykolaitis — Putinas)

B. nejaugi dievas

baltas toks

kad visiškai

visiškai baltas (Just. Marcinkevičius)

C. Dėl ko mudu liūdim prie aukšto kalnelio,

Prie aukšto kalnelio šią tamsią naktelę? (V. Mykolaitis — Putinas)

D. Pučia vėjas iš rytų,

Pučia vėjas iš pietų,

Pučia, staugia šiaurės vėjas! (M. Vainilaitis)

E. Kai šiandiena tamsi —

Rytojum gyveni.

Svajojame basi —

Svajojam alkani. (S. Nėris)

F. Sakalai broleliai — kur jūs?

Girios ažuolėliai — kur jūs? (S. Nėris)

G. Dengia sniegas gatves,

Dengia sniegas namus,

Dengia sniegas našlaičio galvelę. (S. Nėris)

H. Kur gėlynai žydi — ten ir aš.

Kur drugeliai žaidžia — ten ir aš. (S. Nėris)

I. baltą rožę

baltą rožę

vis dainuoja

kol nulaužia (Just. Marcinkevičius)

J. Šitiek dainų žinome, šitiek eilėraščių, kur prašoma, maldaujama, reikalaujama: „Ateik, ateik, ateik, ateik.“ Sakysite, tai gražu? Romantiška? Nebent tam, kas nepatyrė tikrojo laukimo.

Viešpatie, koks tai baisus išbandymas... (R. Stankevičius)

2. Raskite pakartojimus ir paaiškinkite jų paskirtį tekste. **A.** Ateina metas, kai iš užmaršties iškyla veidai ir žodžiai. / Ateina metas, kai reikia pasverti gyvenimą. / Amžių sandūroje pačioje Lietuvos širdyje — Vilniuje, / Užupyje — planuojama atidengti vienuolikos metrų / statinį —

„Prisikėlimo angelą“. **B.** AISTĖ. O, mūsų poetė! Ar sukūrei Karoliui sveikinimą vakarykščio gimtadienio proga? Gabrielė. Oi, užmiršau. Mane avangardistinės srovės kankina. Klausykite: /

Ir vėl rytas kitas, / Ir vėl snukis veidrody kažkur matytas. / Ir pagaliau dar vienas rytas, / Ir dar vienas snukis veidrody matytas. (Biržų „Saulės“ gimnazijos XI klasės moksleivių darbas, rašytas jaunųjų dramaturgų konkursui „Žydintis kaktusas“)

C. Dengia sniegas gatves, / Dengia sniegas namus, / Dengia sniegas našlaičio galvelę. (S. Nėris) **D.** Kur gėlynai žydi — ten ir aš. /

Kur drugeliai žaidžia — ten ir aš. (S. Nėris) **E.** Išėjau, sau tariu, ant lygaus kelio: / Ant lygaus kelio tai valia valūžė... (V. Mykolaitis — Putinas) **F.** Aš paklausiau upių, kur tu. / Aš paklausiau debesų, kur tu. (J. Degutytė) **G.** Tai gražiai mane augino / laukas, pieva, kelias, upė, / tai gražiai už rankos vedė vasaros ilga diena. (Just. Marcinkevičius) **H.** Žiūriu: medžiai susigūžę. / Žiūriu: ievos pražydėję. (H. Radauskas) **I.** Dievuli mano, kas per šviesios naktys! / (...) Taip spindi, net graudu, Dievuli mano! (Just. Marcinkevičius) **J.** Tai gražiai gaudžia / Sode bitinėlis, / Tai gražiai joja / Brolelių pulkelis. (tss.)

3. Paašškinkite pakartojimų funkciją pateiktuose tekstuose. **A.** Jie vis kišasi ir kišasi į mano gyvenimą, o jeigu aš įsikišu, tai sulaukiu atsakymo: „Ne tavo bėdos, ne tavo reikalas, baikim šią temą“ (paauglio prisipažinimas pateiktas G. Bončkutės — Petronienės knygoje „Įdomioji psichoterapija mokytojams ir tėvams“). **B.** Apskritai, jei tėvai susirieja, po valandos diskusijų lieku kaltas aš. Blogai išsiurbiau kambarius — rėkia, išėjau su draugais į miestą — rėkia, neišėjau — irgi rėkia. Niekam nelinkėčiau tokių tėvų! (ten pat). **C.** Ieškokit, ieškokit visur. Riteris Kato įsakė sugauti priešą. Reikia sučiuopti priešą, jokusį baltu kumeliu, taip įsakė riteris Kato. Ieškokit kalno olose, ieškokit girioj tarp medžių, ieškokit vandenyje ir ore, ieškokit arti ir toli, ieškokit visur! (šnipų žodžiai, sakomi ieškant berniuko. A. Lindgren „Mijo, mano Mijo“). **D.** Mijo, mano Mijo. (tėvo sūnui sakomi žodžiai, ten pat). **E.** Coolidge knygos „Ką nuveikė Keitė“ veikėja Klavera yra tiesiais plaukais, tad nakčiai, kaip reikalavo to meto mada, plaukai jai buvo sukami ant suktukų. Klaverai būdavo nepatogu miegoti, ji taip nekentė suktukų, jog kai kurdavo pasakas mažiesiems savo seserims ir brolimas, visad jas pradėdavo taip: „Puikiosios princesės plaukai buvo tiesut tiesutėliai, bet ji jų niekada nesukdavo ant popierėlių — niekada!“. **F.** Dziru dziru, / Duok pipirų. Kad neduosi, / Tai dziruosi, / Jeigu duosi, / nedziruosi. (posmelis, sakomas norint vaiką išjudinti ar nuraminti pravirkusį: užverčia jo galvytę aukštyn, šonu delno „pielavoja“ jo kakliuką ir kalbina). **G.** Čiuku, čiuku traukinys, / Jame sėdi mokinys. / Vienas, du, trys, / Gali būti ir šis. (Skaičiuotė). **H.** Kai šalta, čirkšlys rėkia: „Čirkš, čirkš, kentėk, kentėk...“ / Kai kiek užšyla, čirena: „Čiririri, pakentėjus, bus gerai.“ (garso pamėgdžiojimas) **I.** Tu žvirbleli, gerai žinai, / Tu žvirbleli, gerai žinai, / Tu, žvirbleli, gerai žinai, / Katrą vesti tu ketinai, / Tu, žvirbleli, gerai žinai, / katrą vesti tu ketinai.“ (ratelis) **J.** Mylu, mylu, spust, spust, / Prie širdelės glust, glust. (žaidimas, dainuojamas bovijant va

II. Kūrybinės užduotys.

1. Ilustruokite pasirinktą liaudies dainą, kurioje yra pakartojimų.
2. Sukurkite skaičiuočių, grįstų pakartojimu.
3. Sukurkite žaidimų, kuriuose būtų vartojami pakartojimai.

ALITERACIJA

I. Užduotys, skirtos mokyti atpažinti aliteraciją tekste ir paašškinti jos paskirtį.

1. Nustatykite, kokios raidės garsu žaidžiame pateiktuose posmeliuose. Užduotis parengta pagal R. Skučaitės knygą „Raidžių namučiai“. 1. Aš Dovilė, aš — Dalia, / Aš dainelė: tra lia lia! Dar, jei noriu, kai kada / Aš būnu dū dū — dūda. 2. Jonas joja su Jurgiu. / Jie draugai — tai vis sykiu. / Joną jojant juokas ima, / Jurgis lūpą nukabina... / va, jau juodbėris sustojo. / lipk, Jurgeli, jau atjojom. 3. Čia šunų raidynas. / Kaip raidelė ši vadinasi? / Rudis raidę R pamiršo / Ir dėl to labai įniršo! — Rudi, kas tau pasidarė? — R R R, — įniršęs Rudis tarė, — / R R R! 4. Cukraus gabalą aplipę, / Cy cy cy — peliukai cypia. / nenutiko nieko rimto — / Cukrų jie kaip mat sukrimto, / o sukrimtę vėl visi / Ėmė cypiti cy cy cy! 5. Plauko žąsys ežere: / žuvys žiobčioja šalia. 6. Be raidės F nebūtų fotoaparato. / Kur f nėra, filmukų nieks nemato. / Be F — nesėdi fotely senelė, / Ir visos fėjos pralekia pro šalį. / tai baisu! / Bet aš esu, — tarė F. **Č.** Čia aš šunį pamačiau. / Jis vadinasi čiau čiau. / eisiu pažiūrėt arčiau, / Kaip atrodo tas čiau čiau. / Pažiūrėjau — pamačiau. / Nesiartinsiu verčiau. 7. Verkia vanago vaikutis / Vanagėlis vanagutis: / mat pro šalį skrido varna / Ir užgavo vargšui sparną... / Vai... **Ch.** Choras! / Medy paukščių choras. / kai užgieda — virpa oras. / kiek choristų, kiek choristų! / Net baisu,

kad nenukristų, / kai vaikai iš mūsų kiemo/teiks puokštelę chrizantemų. 8. Naktį nematyti nieko/Nes šviesa juk naktį miega,/Tai turbūt kitaip nebus,/ Kol šviesa ryte nubus./ Nejaugi? 9. Kažkas prisėdo pailsėti po pušim /Trys pabaisos: čia mama, čia tėtė,/Paskraidyt pavėsy pasikėlė/Jų maža dukrytė — pabaisėlė. 10. Štai — užsižiebė žibintas,/Žalvarniukų pakabintas, /Kad uodai per daug nezystų,/kad zuikeliai nepaklystų./žvilgt į žiburį žuvis:/ — Mesk žemėn, tuoj prašvis!

2. Raskite pateiktuose garsų pamėgdžiojimuose aliteracijas ir paaiškinkite, kokį tikrovės garsą jos perteikia. **A.** Gyr, gyr, jau negrišiu, / Po šaltai žiemai sugrišiu. **B.** Bryzėlė, kai bręsta rugiai, sako: / Bręsk, bręsk! **C.** Gul, gul, gul, / Šuldu buldu, / Gul, gul, gul. **D.** Kur brūklis, / Kur brūklis? **E.** Vyt, vyt, / Vagis, vagis! **F.** Kinkyk, kinkyk, kinkyk, / Važiuok, važiuok, važiuok, / Vadelėk, vadelėk, Tprrrrrr! Tprrrrrr! Tprrrrrr!**G.** Sveiki gyvi, / Sveiki gyvi, / Sveiki gyvi, vaikučiai! **H.** Puspėdė! Puspėdė!**I.** Rudenį: Bur, bur, bur, / Parduosiu pačią, pirksiu talūbą, / Parduosiu pačią, pirksiu talūbą... Pavasarį: Parduosiu talūbą, pirksiu pačią, / Parduosiu talūbą, pirksiu pačią... **J.** Til, til, Skubyk rugius sėti! Nutilk, nutilk, nutilk!

3. Raskite aliteracijas ir paaiškinkite jų paskirtį. **A.** Pro šimtmečių kruviną triukšmą išgirstam,/Kaip daugos tamsoj Mikalojaus Daukšos širdis.(J. Vaičiūnaitė) **B.** Argi aš ne vėjas?/Argi aš ne šilas? /Tegyvuoja valia vėjo,/Tegu skamba šilas! (K. Boruta) **C.** Rymo ramunėlė rudenio arimuos. (S. Nėris) **D.** Šile kaip širdy šiluma po sąmonės samanom slepias. (Just. Marcinkevičius) **E.** O nuo Šešupės tirštas rūkas keliasi ir virsta guruliais į kitą pusę (...). tiesiog kaip pienas plaukia... (K. Boruta) **F.** Artojau, ark, /vaga atvirsta kaip aksomas — /Per juodą švarko atvartą —/ tau baltas kaspinas — / Lyg varpučio šaknis. (A. Bernotas) **G.** Gaigalas: „Šva, šva, kur mano šiūpelė?“ (garsų pamėgdžiojimas) **H.** Krės, krės / Varškės! / — Kam, kam?/ — Vaikams. / Kokiems? / — Mažiems. (garsų pamėgdžiojimas) **I.** Vyžos su blogais sopagais vandenį siurbia / Ir bjaurius purvus kaip tešlą mindami minko. (K. Donelaitis) **J.** Susivokę perka „Vokę“!

II. Kūrybinės užduotys.

1. Parinkite iš „Lietuvių tautosakos“ 5 tomo (Lietuvių tautosaka. T. 5. V. , 1968) garsų pamėgdžiojimų, kuriuose vartojamos aliteracijos, ir juos perkurkite šiuolaikiškiau. Arba sukurkite reklamą, kuri būtų pagrįsta aliteracija. Pavyzdys: Susivokę perka „Vokę“!

2. R. Skučaitė yra parašiusi knygėlę „Raidžių namučiai“. Jos tikslas ne tik padėti mažiems vaikams išmokti abėcėlę, bet ir pažaisti. Kiekvienai raidei poetė skiria po vieną posmelį ir sukuria savotišką aliteraciją (kartojamas vienos raidės garsas). Pavyzdys: B. Baisingai bitės išsigandęs,/ Burkuoja, blaškosi balandis./ O bitė bijosi bijūno./ matai, kokių stebuklų būna! Pasirinkite keletą raidžių ir sukurkite tų raidžių garsais paremtų aliteracijų. Pasitenkite, kad jie būtų žaismingai, lengvai įsimenami, jei galite, surimuokite.

3. Sukurkite tikrovės garsų pamėgdžiojimų, kuriuose būtų vartojama aliteracija.

ASONANSAS

I. Užduotys, skirtos mokyti atpažinti asonansus ir nustatyti jų paskirtį tekste.

1. Nustatykite, kokios raidės garsu žaidžiame pateiktuose posmeliuose. Užduotis parengta pagal R. Skučaitės knygą „Raidžių namučiai“. 1. Vajė, nelaimė atsitiko:/Tik trys dantukai grėbliui liko./Ar čia nelaimė/ Na, jau ne —/Grėbliukas mūsų virto E./Pasviro viršum jo gėlė — dabar grėbliukas tapo Ė! 2. Danguj arai sau skraido,/Arkliukas laigo sau žalia lanka./Arkliuk, sustok, gana jau! 3. Ryt ryte, išaušus dienai,/Inkilaitį inkilėlių/Ignas obelin įkėlė./Ir givens sau inkile varnėnai. 4. Obelėlė ošia ošia,/Obelėlė sodą puošia./Oi, kiek daug obels vaikų./Obuolėlių ant šakų!/Obuoliai tuojau nunoks,/O nunokę žemėn šoks:/Op! 5. Visos žuvys sugužėjo —/upė net laukus užliejo./Undinėlės iškelta,/Užtaky žuvų puota./Ungurys kažko užpyko,/dubury užpykęs liko. 6. Po egle — ežių šeima:/Du ežiukai irmama./Ei, o kur ežiukų tėtė? —/Nupupsėjo padirbėti. /bet pareis ir bus šalia/prie ežiukų po egle. 7. Ar yra matyti tekę,/Kaip virš kelio paukščiai lekia?/Ilgas kelias — gyvi, gyvi,/Trys pempytės klykia klykia. 8. Du pelėdžiukai ūkia ūkia,/Mums naktį drevėje baugu!/Mes norime kitų namų/ Ūkimą, plaukiantį mišku,/Kartoja

aidas jau visu balsu.9. Einam su sese kartu,/matom — guli raidė — ?/Arkliui bus ji pasagėlė.10. Ne, riestainio aš nenoriu,/Neragausiu ir negraušiu,/Nešiuosi namo geriau/Apcukruotą raidę —?

2. Raskite pateiktose garsų pamėgdžiojimuose asonansus ir paaiškinkite, kokį tikrovės garsą jie imituoja. **A.** Vyrai mūrai, / Kas čia bus, kas čia bus, / Kad mus veža į kapus? **B.** Kukū! / Duok man meškos taukų, / Aš patepsiu ratus, / Važiuosiu metus. **C.** Tuk tuk tuk tuk, / Medį plaku. / Kai paplaksiu, / Kirmėlių rasiu! **D.** Sveiki gyvi, / Sveiki gyvi, / Sveiki gyvi, vaikučiai! **E.** Čeku, čeku, čeku, / Tavo motka be pančiakų, / E- e – e - e!.. **F.** Kas po švento Kazimiero rėkia: „**Aust!** aust!“ Po jurginių: „Art, art, art!“ **G.** Pavasarį: Grįžau, grįžau, grįžau, / Buvau, buvau, buvau. / Teisybė — čia, čia, čia / Pačios neradau. / Išlėksiu, išlėksiu, išlėksiu./ Eik, eik, eik!**H.** Sveiki, vyrai, / Čiru viru, vyrai, / Gyvi, vyrai, / Čiru viru, vyrai! / Čiru viru, pavasaris. **I.** Fyn, fyn, kokie dyvai, / Fyn, fyn, bus lietaus, / fyn, fyn, kokie dyvai, / Fyn, dieve duok lietaus! **J.** Au, au / Vagis laikau, laikau!

3. Raskite asonansus ir paaiškinkite jų paskirtį sakinyje. **A.** Ant rudenio laukų juodų / aš neturiu / baltų žirgų. (M. Martinaitis) **B.** Saule deganti / Šaulį prašau / Juodą negandos / Paukštį nušauk! (S. Nėris) **C.** Smėly plakas pavargusi marių banga (A. Venclova) **D.** Ten mūsų balčiausias apyaušris / Išnyra iš paupio ūko. / Saulėteky skamba apinasris, / Ieškodamas dirvoje plūgo. (J. Strielkūnas) **E.** Ten šiltos vidudienio samanos, / Sakuotas tarpumiškių oras. / Kas vakarą — žemės alsavimas, / Uodų nenutylantis choras. (J. Strielkūnas). **F.** Jokūbai sūnau, / Pritūpęs prašau, / Prigulęs lesu. / Negardu radau. / Pfiu, pfiu, pfiu! (garsų pamėgdžiojimas, laukinis karvelis) **G.** Marčios brolis totorius, / Ožkos pieno nenoriu, nenoriu. garsų pamėgdžiojimas, laukinis karvelis) **H.** Kyvis, kyvis, kyvis, kyvis, / Kas iš manęs pasidvyvs? / Kiaušinėlius dėsiu, / Vaikelius perėsiu. / kad ir dyvys — nenudvyvs, / Aš visus mylėsiu, / Aš visus mylėsiu. (garsų pamėgdžiojimas, pempė) **I.** Kakariekū! / Duokite rugių / Nors du grūdų. **J.** Kulia keturiose: Matute tute / Kampe patūpę, / Tup vilks ant kupečio, / Tup vilks ant kupečio!

II. Kūrybinės užduotys.

1. Parinkite iš „Lietuvių tautosakos“ 5 tomo (Lietuvių tautosaka. T. 5. V. , 1968) garsų pamėgdžiojimų, kuriuose būtų vartojami asonansai, ir juos perkurkite šiuolaikiškiau. Arba sukurkite reklamą, kurioje būtų žaidžiama panašiais balsių sąskambiais. Pavyzdys: Laikas pakalbėti apie vieną MILIJONĄ. Dabar bet kuris jūsų, įsirengęs telefono liniją, turite galimybę tapti milijonuoju „Lietuvos telekomo“ klientu. Visus metus vietiniai bei tarp miestiniai pokalbiai nieko nekainuos — taip taip, būtent tokia dovana laukia MILIJONOJO kliento. Nekantraujame sužinoti, kam ji atiteks, ką sveikinsim... O gal tai būsite JŪS?

2. R. Skučaitė yra parašiusi knygelę „Raidžių namučiai“. Jos tikslas ne tik padėti mažiems vaikams išmokti abėcėlę, bet ir pažaisti. Kiekvienai raidei poetė skiria po vieną posmelį ir sukuria savotišką asonansą (kartojamas vienos balsės garsas). Pavyzdys: Obelėlė ošia ošia, / Obelėlė sodą puošia. / Oi, kiek daug obels vaikų. / Obuolėlių ant šakų! / Obuoliai tuojau nunoks, / O nunokę žemėn šoks. / Op! Pasirinkite keletą rbalsių ir sukurkite tų raidžių garsais paremtų asonansų. Pasitenkite, kad jie būtų žaismingai, lengvai įsimenami, jei galite, surimuokite.

3. Sukurkite tikrovės garsų pamėgdžiojimų, kuriuose būtų vartojamas asonansai.

II dalis. Galimi užduočių atsakymai

Metafora. I. 1.

Metafora. Objektas A	Metaforos reikšmė. Objektas B	Paaiškinimas
1. A. Žemės ūkio naudininkas. B. Požeminis makaronas. C. Kurmio vakarienė	Sliekas	A. Atliekama slieko funkcija. B. Forma. C. Vartojimo sritis.
2. Dangaus karalienė	Saulė	Dydis, išskirtinė spalva
3. Dangaus balti žirgai	Debesys	Forma, spalva
4. Puokštė rožių be spalvos	Dūmai	Forma
5. Žemės žalias sąsiuvinis	Pieva	Spalva
6. Automobilio senas bičiulis	Vieškelis, kelias	Tarpusavio ryšys

7. Debesis	Dangaus samanos	Forma
8. Didis karo vyras	Uodas	Savybė (kraujasiurbis)
9. Arimų riekės	vagos	Forma
10. Varnėnų folkloras	čirškesys	Skleidžiamas garsas

2.

Metafora	Reikšmė	Metaforizacijos pagrindas
1. Upių sargybiniai	Gluosniai	Forma
2. Mėnulio lietus	Rasa	Forma, pasirodymo laikas
3. Kuoduotos kiemo pankės	Vištos	Išorės savybė
4. Dangaus avinėlis	Debesis	Spalva, forma
5. Saulės sūnūs	Spinduliai	Kilmė
6. Švino paukštelis	Kulka	Savybė (gali skristi)
7. A. Daugaus dukrelės. B. Pirmi pavasario sukilėliai	Žibutės	A. Spalva. B. pasirodymo laikas
8. Patvorių kaimynai	Liežuviai	Vieta
9. Vandenių šlapias vaikas	Lietus	Forma, savybė
10. Ledinės gėlės	Šerkšnas	Spalva, forma

3. A. Nemalonumų balos. Kuriamas įspūdis, kad nesėkmės kaip nemalonumų balos gali būti įveikiamos įsigijus gerus batus. **B.** Karamelės kepurėlė, šokolado viršūnėlė sukuria grožio įspūdį, kviečia mėgautis estetišku valgiu. **C.** Tūkstančio ežerų šalis — aliuzija, kad nuostabaus grožio šalyje gali gimti ypatinga muzika. Meno audra — metafora, sukurta pagal garso panašumą, teigia, kad koncertas turės ypatingai stiprią, trankią akustiką. **D.** Šokoladinė snaigė sninga bananais žadina skonio receptorius: saldumas, gaivumas. **E.** Jūros brangakmenis. Vertės panašumas, vartotoją įtikina, kad žuvų taukai — pats vertingiausias jūros produktas. **F.** Antra jaunystė. Išvaizdos panašumas, tad kuria įspūdį, kad reklamuojami dažai gali prikelti namą antram gyvenimui. **G.** Laikas — pinigai. Vertės panašumas. **H.** Skrandžio gairininkas Pojūčio panašumas, tad reklamuojami vaistai gali padėti numalšinti nemalonius pojūčius. **I.** Užulaidių rojus. Vaizdo panašumu sukurta metafora sako, kad parduotuvėje bus gera lankytis, galima bus gauti visko, ko širdis geidžia. **J.** Antrasis kvėpavimas. Būsenos panašumas. Į antrą kvėpavimą panašią būseną gali suteikti reklamuojamas benzinas. Visos pateiktose reklamosse vartojamos metaforos perteikia informaciją meniškai ir vaizdingai, nusako ekspresinė daiktų charakteristiką. Taip pat padeda įtaigiai paveikti adresatą: įteigti jam kokį nors požiūrį, sudominti ar paskatinti veikti. Be to, prasmės požiūriu metaforos yra talpesnės, o ši ypatybė padeda pasakyti glausčiau.

II. 1.

Žodis	Palyginimas	Metafora
Uodas		Didis karo vyras
Debesis		Dangaus samanos, debesų skaros
Vagos		Arimų riekės
Paukščių čirškesys		Folkloras
Rašymas		Atvykimas į plunksnų šalį
Patrankos dundėjo		Baubė
Mokytojai		Mokyklų slibingalviai
Topolių kamienai		Topolių žvakės
Mirtis		Negailestinga šmėkla
Kasdienybė		Meilės vagilė

2.A. Atkeliavęs iš toli, iš Kinijos, // Rašo mano namuose kas rytą — // Skrenda raidės iš mažų gerklyčių.// Ir kaip kregždės nutupia ant linijų (J. E). Eilėraštis apie parkerį.B. Su krepšiu žmogaus kasdien jį laukia. Dairo gatvėn jį kas rytą... Štai lapas Kaštono, lengvai atitrūkęs, į pravirą burną jos krinta. Eilėraštis apie pašto dėžutę. C. Lapkritis.

3. J. Erlickas: „Man jis panašus į ploną siūlą, kurs riša mūsų žemę prie dangaus, kad žemė nepakiltų kaip Mėnulis, kurį aš vakar skrendantį mačiau. Taip pat jis panašus į muzikantą, klajūną muzikantą neturtingą, stogų fortepijonais tyliai skambinantį melodiją rudens nesudėtingą.“

Ironija. 1.Paaškindite ironiškų patarlių ir priežodžių prasmę. **A.** Liūdi.**B.** Liūdnas.**C.**Melagis. **D.**Prastas. **E.**Nestipriai sudavė. **F.**Silpnas, nedrąsus. **G.** Nesušilo. **H.** Purvinas.**I.** Prastas dainininkas. **J.** Žodžiai skiriasi nuo darbų. 2. **A.** Informacijos telefonu pateikiami pernelyg ilgi ir išsamūs atsakymai arba, priešingai, itin netikslūs. **B.** Žmogaus kvailumas. **C.** Vartotojai, nesugebantys kritiškai vertinti reklamų. **D.** Nepagrįstai padidintas kai kurių reklamuojamų produktų daugiafunkciškumas. **E.** Lietuviško ūkinio muilo neestetiskas vaizdas. **F.** Beprasmiškas darbas, ieškant geriausio būdo depiliuoti plaukus. **G.** Nekritiškas mąstymas, neatidus klausymas.**H.** Noras lengviau, pigiau gyventi kito sąskaita. **I.** Reklamos kūrėjų manipuliacijos. **J.** Reklamos srities korupcija, neskaidri reklama. 3. **A.** Žmogaus noras įsigyti prekę, kuri būtų tinkama vartoti visą gyvenimą ir būtų itin veiksminga. **B.** Nekritiškas mąstymas. **C.** Inertiškas mąstymas. **D.** Ribotas, inertiškas mąstymas **E.**..Siekimas neįmanomo **F.** Neišprusimas (bakterijos ne užmušamos, o nuplaunamos) **G.** Sureikšminimas neesminių dalykų, painiojimas svarbių dalykų su nereikšmingais. **H.** rezultato siekimas bet kokia kaina. **I.** Paprasto tikslo siekimas pernelyg sudėtingomis priemonėmis. **J.** Pasitikėjimas reklama, nekritiškas vertinimas, kvailumas.

II. Viršelyje yra Lietuvos žemėlapis, kuriame ne vieno miesto pavadinimas užrašytas lenkiškai ar rusiškai — užuomina, kad, žmonėms masiškai emigruojant, šalies apskritai gali nelikti. Kartuvių virvė — lyg niūrus ir savižudybių statistikos, ir sunkios lietuvių kasdienybės atspindys. Vis dėlto yra ir tokių, kurie net ir šiais laikais užpakalį gali valytis pinigais. P. S. Pačiam albumo autoriui Deiviui viršelis atrodo ne . pašaipus, o tragiškas.

Inversija. 1. **A.** a.**B.** b. **C.** a.**D.** a, c.**E.** a. **F.** b. **G.** a, b. **H.** d. **I.** c, b. **J.** a. 2. **2.** Inversija vartojama siekiant a) paryškinti vaizdus, b) pabrėžti mintis, nuotaikas, c) akcentuoti svarbiausius žodžius (paprastai jie atkeliami į sakinio pradžią), d) ekspresyvumo, e) palengvinti rimavimą. Išrašykite inversijas ir nurodykite, kokių tikslu jos vartojamos. **A.** a, c. **B.** c.**C.** c.**D.** a, c, d.**E.** c.**F.** c, b.**G.** a, b. **H.** c.**I.** c, d, e.**J.** c, e.

Pakartojimas. 1. Pakartojimas gali būti leksinis ir ritminis. Pagal išsidėstymą tekste skiriami trejopi pakartojimai. Anafora — mažesnių ar didesnių sintaksinių vienetų kartojimas eilučių pradžioje. Epifora — sintaksinių vienetų pakartojimas eilučių pabaigoje. Sandūra — eilutės galo žodžių pakartojimas kitos pradžioje. Nustatykite pakartojimo rūšį (anafora, epifora, sandūra) ir nurodykite, ar jis a) leksinis, b) garsinis (ritminis) ar c) vien mechaniškas (galima paskaityti išleidus du paskutinius jo narius). **A.** Anafora, leksinis. **B.** Sandūra, leksinis. **C.** Sandūra, ritminis. **D.** Anafora, ritminis. **E.** Anafora, ritminis. **F.** Epifora, ritminis. **G.** Anafora, ritminis. **H.** Epifora, ritminis. **I.** Anafora, ritminis. **J.** —, leksinis.

2. **A.** Atkreipiamas dėmesys į laiką, taip pat pabrėžiamas jos cikliškumas.**B.**Pabrėžiamas kasdienybės monotoniškumas.**C.** Pabrėžiamas veiksmo monotoniškumas, ilga trukmė.**D.** Išryškinama veikėjo savybė — smalsumas, aktyvumas.**E.** Pabrėžiama veiksmo vieta. **F.** Mechaniškas pakartojimas. **G.** Atkreipiamas dėmesys į veiksmo būdą. **H.** Pabrėžiamas veiksmo intensyvumas.**I.** Kuria maldos įspūdį. **J.** Pabrėžiamas veiksmo būdas.

3. **A.** Pabrėžiama tėvų savybė įkyrumas bei konflikto buitškumas. **B.** Ryškiau perteikiama buities monotonija. **C.** Veiksmo intensyvumas.**D.** Pabrėžiama tėvo meilė, švelnumas. **E.** Sustiprinama veikėjos neapykanta suktukams. **F** — **J.** Mechaniškas pakartojimas.

Aliteracija. I. 1 — D. 2 — J. 3 — R. 4 — C. 5 — Ž. 6 — F. 7 — V. 8 — N. 9 — P. 10 — Ž. 2. A.,,g, r“. Gervės klyksmas. B. „b, r“. Griežlės griežimas. C.,,š, l, d, b“. Kalakuto burbuliavimas.**D.**,,b, r, k“. Karvelio burkavimas. E.,,v, t“. Kregždės klykimas.**F.** ..k, v“.

Lakštingalos giesmė. G. „k, g“. Pempės klyksmas. Lakštingalos giesmė. H. „p, s, d“. Putpelės riksmas. I. „b, p, r“. Tetervino burbuliavimas. J. „t, l, k“. Tilviko šneka. 3. A. „š, ž“. Tokie sunkūs, nemalonūs garsų deriniai atitinka turinį, padeda kurti niūrų vaizdą, slogią nuotaiką. B. „v, š“. Perteikia vėjo keliamą triukšmą. C. „r“. Išskiria frazėje svarbiausius žodžius, panašiai skambančius suartina, suteikia tekstui garsinio sodrumo D. „š, s“. Perteikia šilo ošimą. E. „š, p“. Stiprina kalbos išraiškumą, atkartoja „Šešupės“ pagrindinius priebalsius. F. „r, v, k“. Suteikia tekstui garsinio sidrumo. G. „š“. Perteikia gaigalo šnypštimą. H. „k, r“. Perteikia kielės riksmą. I. „s, v“. Perteikia nemalonius rudens garsus, sustiprina darganos įspūdį. J. „v, k“. Reklamos tekste kartoja „v, k“, kad padėtų įsiminti reklamuojamo daikto pavadinimą „Vokė“.

II. Kūrybinės užduotys. 1. Mokiniams perskaičius savo kūrybos aliteracijas, galima perskaityti R. Skučaitės sukurtus žaidimus raidžių garsais. C. Cukraus gabalą aplipę, / Cy cy cy — peliukai cypia. / nenutiko nieko rimto — / Cukrų jie kaip mat sukrimto, / o sukrimtę vėl visi / Ėmė cypti cy cy cy! Č. Čia aš šunį pamačiau. / Jis vadinasi čiau čiau. / eisiu pažiūrėt arčiau, / Kaip atrodo tas čiau čiau. / Pažiūrėjau — pamačiau. / Nesiartinsiu verčiau. Ch. Choras! / Medy paukščių choras. / kai užgieda — virpa oras. / kiek choristų, kiek choristų! / Net baisu, kad nenukristų, / kai vaikai iš mūšų kiemo / teiks puokštelę chrizantemų. D. Aš Dovilė, aš — Dalia, / Aš dainelė: tra lia lia! Dar, jei noriu, kai kada / Aš būnu dū dū — dūda. F. Be raidės F nebūtų fotoaparato. / Kur f nėra, filmukų nieks nemato. / Be F — nesėdi fotely senelė, / Ir visos fejės pralekia pro šalį. / tai baisu! / Bet aš esu, — tarė F. G. Gervė genui pelkę giria: — Pelkėj spanguolių randu — / Rūgščios uogos, bet gardu! H. Y ha ha žirgelis žvengia / Ir rausvą gėlę žvelgia. / Y ha ha — tai hiacintas, / Molio sostan pasodintas! J. Jonas joja su Jurgiu. / jie draugai — tai vis sykiu. / Joną jojant juokas ima, / Jurgis lūpą nukabina... / va, jau juodbėris sustojo. / lipk, Jurgeli, jau atjojom. K. kas nutiko? — Kirmėlaitė / Katilėlė susiraitė. / Katilėlis kiek įplyšo, / kirmėlės galvelė kyšo... L. Liūlia lėlė, lylia lėlė, / Liūlia mielą dukteterėlę. Aš dainuoju tylią tylią / Tau lopšinę — lylia lylia... M. Meškiukų mama meška / Maišo ir minko kažką. Maži meškiukai supuolė: / Mama jiems kepa meduolį! N. Naktį nematyti nieko / Nes šviesa juk naktį miega, / Tai turbūt kitaip nebus, / Kol šviesa ryte nubus. / Nejaugi? P. Po pušim prisėdo pailsėti / Trys pabaisos: čia mama, čia tėtė. / Paskraidyt pavėsy pasikėlė / Jų maža dukrytė — pabaisėlė. R. Rudi, čia šunų raidynas. / Kaip raidelė ši vadinasi? / Rudis raidę R pamiršo / Ir dėl to labai įniršo! — Rudi, kas tau pasidarė? — R R R, — įniršęs Rudis tarė, — / R R R! S. Senelė sėdi, siūlus suka / Į skaištų aukso kamuoliuką. / Jį spinduliukais išdabina, / Ant aukšto skliauto pakabina — Saulytė! Š. Šis kiaušinis šimtas šeštas! — / Meta lukštą juodas šeškas. / Šimtas vištų nė nežino, / Kas išnėrė iš vištyno! T. Triušis, tigras ir teptukas, / Televizorius, trintukas, / tulpė, tortas, trupinys — / Žodžių pilnas traukinys! / Ar tikrai, ar man tik rodos — / pirmos raidės jų vienodos? V. Verkia vanago vaikutis / Vanagėlis vanagutis: / mat pro šalį skrido varna / Ir užgavo vargšui sparną... / Vai... Z. Žybt — užsižiebė žibintas, / Žalvarniukų pakabintas, / Kad uodai per daug nezystų, / kad zuikeliai nepaklystų. / žvilgt į žiburį žuvis: / — Mesk žemėn, tuoj prašvis! Ž. Plauko žąsų ežere: / Ž — tai Z su kepure.

Asonansas. I. 1. 1 — Ė. 2 — A. 3 — I. 4 — O. 5 — U. 6 — E. 7 — Y. 8 — Ū. 9 — U. 10 — O. 2. „A. a, u“. Dagilio ulbėjimas. B. „u, ū“. Gegutės kukavimas. C. „u“. Genio tuksenimas. D. „i, y“. Pempės klyksmas. E. „e, u“. Perkūno oželio mekenimas. F. „a“. Varna krankia. G. „e, a“. Varnėno čirškavimas. H. „i, y“. Vieversio čirenimas. I. „y“, volungės riksmas. J. „au“. Šuns lojimas. 3. A. „ū — ū — ū“, pabrėžia netekties nuotaiką, stiprina kalbos raiškumą, muzikalumą. B. „au“, perteikia šauksmą, sustiprina jį. C. „a“, sustiprina platumos, atvirumo, tęstinumo įspūdį. D. „y, è“ (priešakinės eilės balsiai) laikomi šviesiais garsais ir sukuria giedrą atmosferą ir nuotaiką. E. „u, a, uo, o“ (užpakalinės eilės balsiai) laikomi neryškiais, tamsiais garsais ir čia vartojami sukuria tokią pat atmosferą ir nuotaiką. F. „u, ū“. Perteikia karvelio burbuliavimą, ūkčiojimą. G. „o“. Perteikia karvelio burbuliavimą, ūkčiojimą. H. „y“. Pempės klyksmas. I. „u, ū“. Gaidžio giedojimas. J. „u, ū“. Perteikia kūlimo garsus. Pati bendriausia asonanso vartojimo paskirtis — sustiprinti kalbos raiškumą, muzikalumą.

III dalis. Vertinimui (savitikrai) skirtos užduotys.

1.

Sąvoka	Apibrėžimas
1. Metafora	A. Daikto ar veiksmo ypatybės ekspresyvus nusakymas sugretinant su kitu reiškiniu, turinčiu kokį nors bendrą požymį.
2. Ironija	B. Sekimas kuriuo nors meno kūrinio, išlaikant pastarojo išorinę formą ir toną, siekiant kitų tikslų.
3. Antitezė	C. Pridengtos formos pašaipą, kai sakoma viena, o mintyje turima kita.
4. Paradoksas	D. Balsių, dvibalsių kartojimas, sutelkimas.
5. Parodija	E. Meninis padidinimas.
6. Įsmeninimas	F. Kontrastiškų sąvokų derinimas sakinyje.
7. Hiperbolė	G. Asmenį, daiktą, veiksmą, ypatybę meniškai apibūdinantis žodis.
8. Epitetas	H. Įprastinės žodžių tvarkos pakeitimas sakinyje.
9. Inversija	I. Raiškos būdas, negyviems daiktams suteikiantis gyvos būtybės ypatumų, gyvuliams, paukščiams žmogaus savybių.
10. Asonansas	J. Pasakymas, skelbiantis neįprastą mintį, iš pirmo žvilgsnio prieštaraujančią sveikam protui.

Atsakymai. 1 — A. 2 — C. 3 — F. 4 — J. 5 — B. 6 — I. 7 — E. 8 — G. 9 — H. 10 — D.

2.

Kalbinės raiškos priemonės pavyzdys.	Apibrėžimas.
1. Prakaitas upeliais srūva.	A. Metafora
2. Purškė kompleksuotas lietus. (S. Parulskis)	B. Ironija
3. Drašus kaip kiškis.	C. Antitezė
4. „Kringelis, kringelis!“ — varna krankia.	D. Paradoksas
5. Darbas — ne vargas, tinginystė — ne laimė.	E. Parodija
6. Saulės spinduliai ant jūsų stalo! (Rama).	F. Įsmeninimas
7. Kiek yra dalykų, kurių nėra, ir nieko nuostabaus. (J. Gruš.)	G. Hiperbolė
8. Obelys tartum perekšlės/ išskėtę žalius sparnus (A. Mald.)	H. Pakartojimas
9. Rymo ramunėlė rudenio arimuos (S. Nėris)	J. Inversija
10. Jų pasitikti išbėgo džiugus vėjelis, prisisiurbęs kvapų nuo jaunų rasotų papartynų. L. M. Montgomery	I. Aliteracija

Atsakymai. 1 — G. 2 — F. 3 — B. 4 — I. 5 — C. 6 — A. 7 — D. 8 — D, F. 9. — I. 10. — F.

3. Mokykimės aptarti stilių.

1. Perskaitykite pateiktus stiliaus apibrėžimus ir raskite, kas jiems visiems bendra. Po to parašykite savo stiliaus apibrėžimą. **A.** Stilius — tai žmogus. (L. Biufonas) **B.** Stilius galėtų būti apibūdinamas taip: taiklus žodis tinkamoje vietoje. (D. Sviftas) **C.** Stilius — tarsi nosis: dviejų vienodų nerasi. (B. Šo) **D.** Stilius — siela... Kiekviena knyga — sielos malda. (F. Kafka) **E.** Stilius turi perteikti ne autoriaus, o daikto ypatingumą. (L. Reinerasas). **F.** Stiliaus neįmanoma nei tiksliai apibrėžti taisyklėmis, nei pasiskolinti, jį tegalima sėkmingiau ar ne taip sėkmingai mėgdžioti, tegalima padirbinėti, tačiau, šiaip ar taip, jis yra individualus kiekvieno rašytojo turtas. Tai dėstymo būdas, tai kalboje tas pat, kas kūno judesys eisenoje,

braižas rašysenoje, veido bruožų išraiška. (J. Grotas) **G.** Kaip artimą mums žmogų pažįstame iš balso, judėjimo ir eisenos, taip jo sielą galime pažinti iš stiliaus, kurs yra vidaus atbalsys, minčių ir jausmų eiga; kitaip kalba, rašo sodietis, kitaip amatininkas, kitaip šviesuolis. Net vienokio mokslo, vienos visuomeninės klasės žmonės — poetai, publicistai, apysakininkai — skiriasi savo minčių pasakymo būdu. Kiekvienas turi savo stilių. (M. Gustaitis) **H.** Stilius — kalbos priemonių atranka. Stilius — tai žmogaus kalbos sandara, raiškos būdas. Stilius priklauso nuo autoriaus. (J. Piktčilingis)

2. Pasirinkite tekstą (ne mažiau kaip 5 sakinių) ir aptarkite jame esančių kalbinės raiškos priemonių funkciją. Jei tai padaryti vis dar sunku, pasinaudokite žemiau pateiktomis dažniausiomis raiškos priemonių funkcijomis. Alternatyvi užduotis: raiškos priemonių iliustracijų paroda.

Raiškos priemonės funkcija:

- a) suteikia šnekamosios kalbos atspalvį,
 - b) suteikia knygishkumo atspalvį. Visuomet yra knygishkumo / „šnekiškumo“ priešprieša, kaip ir emocingo ir neutralaus,
 - c) emocinis vertinimas (teigiamas arba neigiamas),
 - d) suteikia ekspresyvumo (pagrindiniai ekspresyvumo komponentai yra emocingumas, vaizdingumas ir intensyvumas. Emocingumas yra kalboje yra jausminio santykio su kalbamąja tikrove atspindys. Šnekos akte emocingumas ypač priklauso nuo intonacijos. Kalbinę vaizdingumo sąvoką sudaro daikto, veiksmo, ypatybės nusakymas remiantis panašumu, analogija, tai savotiškas dviejų paveikslų matymas vienu metu. Būdingi vaizdingumo raiškos būdai yra palyginimas ir tropai, ypač metafora. Intensyvumas yra kiekybinis reiškiamo turinio požymis, sustiprinimas arba susilpninimas. Jis kuriamas sinonimais (norėti, geisti, gviestis, trokšti), tos paties šaknies žodžių junginiais: senų senovė, gerų geriausias, šaukte šaukiasi. Kalbinės raiškos būdu realizuojamas vienas arba iš karto keli ekspresyvumo komponentai),
 - e) charakterizuoja,
 - f) perteikia vietos koloritą,
 - g) vartojami ritmo, rimo sumetimais,
 - h) suteikia žodžiui menkinamąjį atspalvį,
 - i) suteikia šnekamosios kalbos atspalvį,
 - j) sustiprina požymį,
 - k) pabrėžia veiksmo staigumą, intensyvumą ir daro pasakojimą gyvesnį, vaizdingesnį.
3. Konkretizuokite pateiktą vaizdą (papildykite jį regimosiomis asociacijomis, akustiniais, uodžiamaisiais, liečiamaisiais bei kitokiais jutiminiais vaizdiniais). „Pamažu Hinterture artėjo vidurnaktis. Naktis buvo šalta ir giedra. Danguje viena per kitą spindėjo nesuskaitoma daugybė žvaigždžių. Jų sidabrinė šviesa buvo paslaptinai nutvieskusi žiemos sporto miestelį, apsnigti miško medžiai blizgėjo, ant kalnų šlaitų ir slėniuose spindėjo sniegas.“ (Freund P. Laura. V., 2004.)
 4. Pasirinkite veikėją, pasirinkite medžiagą jo portretui, papildykite ją, detalizuokite ir, neįvardydami veikėjo, sukurkite jo portretą. Sukurtą portretą perskaitykite klasei. Klasė turi ne tik atspėti, kurio veikėjo portretas, bet ir argumentuoti iš kokių detalių jį atpažino, ar portretas tinkamai konkretizuotas.
 5. Laikraštyje raskite kuo daugiau raiškos priemonių.
 6. Perskaitykite pasirinktą reklamą ir aptarkite raiškos priemones. Kokios priemonės būdingos reklamos tekstams? Arba raskite reklamų, kurios iliustruotų pateiktos citatos teiginius: „Tropais reklamose tikrovė perteikiama meniškai ir vaizdingai, nusakoma ekspresinė daiktų charakteristika. Šiais atžvilgiais tropas realizuoja svarbią reklamos estetine funkciją. Tropas yra vieno reiškinio aiškinimas kitu, todėl gerai išmanant ir taikant šio aiškinimo subtilybes galima įtaigiai paveikti adresatą: įteigti jam kokį nors požiūrį,

sudominti ar paskatinti veikti. Taigi tikslingai vartojant tropą realizuojama ir kita reklamos funkcija — įtaiga. Tropai prasmės požiūriu yra talpesni, o ši ypatybė lemia kalbos glaustumą“.

7. Nuo antikos laikų stilius buvo skirstomas į aukštąjį, vidurinį ir žemąjį. Perskaitykite pateiktus tekstus ir nurodykite, kokiam stiliui antikos laikais kiekvienas jų priklausytų.
- A. Po dvidešimties metų į mokyklą. Ne, ne mestos dešimtos klasės užbaigti, o darbo ieškoti. Visą gyvenimą buvau tikrų tikriausias optimistas, tad ir dabar turėjau drambliška didelę viltį, kad mane priims mokytojauti. Na, savo darbo sritį tikrai gerai išmaniau. Gal ir nebuvau toks pasitikintis savimi, kaip Diego Rivera, tačiau iš tiesų maniau, kad pamatę mano darbus mokytojai, o ypač direktorius tikrai neatsisakys priimti laisvą menininką pamokyti vaikučių tapybos.

Jau nuo mažens mokykla man buvo kažkokia nesuprantama vieta. Na kaip galima suvaryti krūvą skirtingo amžiaus vaikų į vieną vietą, kad ir į skirtingus kabinetus, ir bandyti jiems kažką išaiškinti apie neseniai praūžusį II -ąjį pasaulinį ar Ameriką, kurios jie nė įsivaizduoti nepajėgdavo. Šitokia minčių kratalynė po vienu stogų tikrai nelogiška. Na, bet beveik nė vienas iš jų ir nesuprasdavo apie ką kalbama, o tiesiog apsimesdavo, jog klausosi ar spoksodavo į klasiokės kojas. (www.pertrauka.lt)
- B. Nors ir žinome, kad išvydę Tavo kūrinijos gelmes mes pamatysime skausmą, nors meilė Tavo kūrinijai yra deginanti ir kankinanti ugnis, vis tiek einame ir skverbiame į tamsą. Mus slegia Tavo visatos paslaptinumas. Tiesa, galėtume eiti akis užmerkę, bet net tada, kaip taip elgiamės, iš skausmo jūros neišsigelbstime. Juk tuomet mes įkrintame į savo pačių gelmes ir ten atrandame vien tik paslaptinumą. Ir dar didesnę kančią. Kodėl? Todėl, kad mūsų gelmės kupinos neišaiškinkamo, nesuprantamo ilgesio. Todėl, kad mes ilgimės Tavęs.
- C. Kartą liūdnas vaikas troleibuse, pakeleivio paklaustas: „Ko toks nelaimingas?“, išdidžiai atsakė: „Noriu — ir nelaimingas.“ Žinoma, ko gero, tai tebuvo eufemizmas — į mandagumo rūbą įvilktas banaliausias prašymas: „Atsikabink“, tačiau pati frazė — nelauktai išmintinga, — juk ne veltui sakoma, kad vaiko lūpomis kalba tiesa. Viskas iš tiesų priklauso nuo požiūrio, bitės iš tiesų visur pastebi medų, o musės... Ir mes tai puikiai žinome. Bent jau teoriškai. (R. Stankevičius. Norime — ir nelaimingi.)
- D. Nesu iš tų, kurie televizorių iš sandėliuko atsineša tik sekmadienį. Tačiau jo nesureikšminu. Mūsų namuose televizorius, kaip fonas įjungtas beveik visada.

Stebint mūsų televizijų laidas nepalieka jausmas, kad Lietuva — milžiniškas žvaigždynas. Kad taptum TV „žvaigžde“ tereikia pašmėžuoti vakarėliuose, pameluoti, nusiūsti kam nors grasinamą žinutę. Ką jau kalbėti apie silikoninius išverstakius padarėlius, kurių „žvaigždiškumo“ pagrindinis požymis — mokėjimas raitytis ir žiopčioti. (D. Gudzinevičiūtė. Žvaigždžių knibždėlynas. // TV antena. 2011 02 13. P. 4.)
8. Pagal emocinį kalbos priemonių atspalvį stilius gali būti oficialusis, iškilmingasis, intymusis, humoristinis, ironiškas, satyrinis. Pasirinktą tekstą perrašykite pasirinktu stiliumi.
9. Tais pačiais epitetais galima apibūdinti ne tik kalbos, bet ir rūbų, mašinos, vairavimo stilių: puošnus, gyvas, įtaigus, lyriškas, poetiškas, aiškus, griežtas, tikslus, vaizdingas, turtingas, dinamiškas, ekspresyvus. Pasirinkite keletą stiliaus apibūdinimų ir suraskite jam tinkamų iliustracijų pavyzdžių (rūbų, mašinų ar kitų). Atsakymą nepamirškite argumentuoti.
10. Perskaitykite žemiau pateiktus stiliaus apibūdinimus su paaiškinimais ir raskite kiekvienam stiliaus apibūdinimui po teksto pavyzdį. A. Puošnus (daug sudėtingų kalbinės raiškos priemonių, sakiniai ilgi). B. Stilius šmaikštus (vyraujanti kalbinės raiškos priemonė ironija C. Stilius gyvas (pasakojama paprastai, „kasdieniškai“, rašytojo žodis remiamas šnekamąja kalba. Geriausi gyvo stiliaus pavyzdžiai K. Donelaičio, V. Krėvės kūryba) D. Stilius įtaigus (veikia mūsų emocijas, t. y. gali žadinti gėrėjimąsi, pritarimą ar pasipiktinimą) E. Stilius

lyriškas, emociingas (išsakomos emocijos arba atvirai, arba paslepiant tarp eilučių) F. Stilius aiškus ir tikslus (žodis atlieka tik informacinę funkciją, kalbinės raiškos priemonių nėra). G. Stilius vaizdingas (rašytojas ne rašo, o „piešia“, jo žodžiais sukurtus vaizdus galime matyti). H. Stilius turtingas (gausu perkeltinės reikšmės žodžių, sinonimų, kitų kalbinės raiškos priemonių). I. Stilius dinamiškas (naujoviškos išraiškos priemonės, įveikta išraiškos priemonių vartojimo rutina, inercija). J. Stilius ekspresyvus (žodžiais išsakomas kalbančiojo nusiteikimas, vertinimas, atskleista psichologinė būseną, emocijos).

Literatūra

1. Babbitt N. Amžnieji takiai. V., 2002.
2. Bončkutė — Petronienė G. Įdomioji psichoterapija mokytojams ir tėvams. V., 2008.
3. Coolidge. Ką nuveikė Keitė. V., 1999.
4. Donnelly E. Sudie, seneli, ištariau aš tyliai. V., 2003.
5. Erlickas J. Aš moku augti. V., 2003 (J. E.)
6. Frazologijos žodynas. V., 2001.
7. Freund P. Laura. V., 2004.
8. Gaarder J. Ei ! Ar čia yra kas nors?
9. Janson T. Burtininko skrybėlė. Muminuko tėčio memuarai. Baisus vidurvasaris. V., 1992.
10. Jarmala A. Gramatiniai uždaviniai ir žaidimai. K., 1983.
11. Kemoun H. B. Parašyk savo knygą. V., 2009.
12. Matulaitienė S. Poezijos gramatika. V., 1997.
13. Marcinkevičius J. Carmina minora. V., 2000.
14. Marcinkevičius J. Pažadėtoji žemė. V., 2009.
15. Mokyklinis lietuvių kalbos antonimų žodynas. K., 2002.
16. Neimantas R. Saulės akmens pėdsakais. K., 2002.
17. Paterson K. Smarkuolė Gilė Hopkins. V., 1999.
18. Ramonaitė V. Literatūros mokslo įvado pagrindai. Š., 1997.
19. Smetonienė I. Reklama... Reklama? Reklama! V., 2009.
20. Skučaitė R. neskubėkim ir atspėkim. V., 1987.
21. Skučaitė R. Raidžių namučiai. V., 1997.
22. Skučaitė R. vaikams vanagams. V., 1999.
23. Sparnuotu žodžiu apie žodį. V., 1991.
24. Stankevičius R. Diktantai sielai. V., 2008.
25. Tėvas Stanislovas. Atsidūsėjimai. V., 2003.
26. Vienuolis A. Amžinasis smuikininkas. V., 1962.
27. Zaborskaitė V. Literatūros mokslo įvadas. V., 1982.
28. Župerka K. Stilistika. Š., 2001.